

Oma kätega ehitatud kodus on kindel tunne

Hiljuti võis Laheda Valla Sõnumitest lugeda, et viimase kuue aasta jooksul on Laheda valla elanike arv vähenenud 92 inimese võrra. On teispoosusse minejaid, on vallast lahkujaid, viimased on peaasjalikult noored.

Küsisin vallavanem Sirje Tobrelutsult, kui palju on noori peresid, kes on endale viimasel ajal Laheda valda maja ehitanud. Tobreluts ei mõelnud kaua: "Üks noor pere on: Maris Saarniit ja Taimar Jaaska rajasid endale Tammiku talu nullist peale."

Taimar Jaaska, alla kolmekümene mees, on hea suhtleja. Ta on nõus oma talu näitama ega tee ka ehitusest endast saladust. Taimar on sündinud ja koolis käinud Tilsis, lõpetanud Võru tööstustehnikumi puidutöötlemise tehnoloogia eriala; töötanud siinsamas Laheda vallas Himma Furnitures, kuni seda firmat oli. Nüüd on ta neljandat aastat Võrus tarbijate ühistu mööblikaupluses müüja.

"Kui me Marisega kokku saime, elasime algul Marise vanematekodus," ütleb Taimar.

Noortel oli tahe oma eluase leida. "Sai vaadatud maju ja kortereid Võrus ja Põlvas. Hinnad olid mõlemas kõrgeks läinud. Sai vaadatud ka

vanu taluhooneid, kuid need vajasisid renoveerimist."

Sealt idaneski mõte endale ise kodu ehitada.

"Sõitsid mööda teed ja piilusid ringi, silmad nägid igal pool ainult maju."

Mõtted kujunesid plaaniks ja visiooniks, milline võiks olla nende oma tulevane kodu.

Formaalsused said aetud ja ehitus võis alata.

"Võib öelda nii, et Marise poolt on maa, mina ehitasin maja peale," resümeerib Taimar.

Lahtiseletatult on Tammiku talu kinnistu 4999 m² maad lõigatud Saarniitude talu maast, elumajade vahel on silmside.

Asukoht on hea, mõnisada meetrit Põlva-Võru teelt. See on küla viimane majapidamine – privaatus missugune! Kool ja pood on lähedal, internetiühendus hea, enam-vähem ühepalju maad on nii Võrru kui ka Põlvasse.

17. augustil 2005 löödi vaiad maasse ja 18. augustil hakkas ekskavaator elumaja vundamendisüvendit kaevama. Endamisi mõeldi: ei tea, millal valmis saab, kas aasta või kahe-kolme pärast. Ei mingit tähtaega!

"Sügis oli pikk ja lasi pikalt ehi-

tada. Maja sai katuse alla jõuludeks. Siis tulid soov ja tahe 2006. aasta jaanipäev oma majas pidada. Aga kaevust kadus vesi ja kaks rõngast tuli juurde kaevata. Sisse kolisime juuli keskel, kodukontor ja vannituba said valmis augustis, sellegipoolest, nagu kolisime, nii jääme siia elama," meenutab Taimar.

Sisetööd tegid Maris ja Taimar peaasjalikult ise. "Plaat ei pannud ise," täpsustab Maris. Loomulikult tegi ka pottsepatööd meister.

Maris on praegu Eesti Maaülikooli magistrant, erialaks põllumajandussaaduste tootmine ja turustamine. Töö teema on "Kõdra-peitkärakasakas ja tema kiletiivalised parasitoidid suvi- ja talirapsil". Kaitsmine seisab just ees. Eriala annab edaspidises elus mitmeid valikuvõimalusi.

Sissekolimisega tööd ei lõppenud. Elamu on veel ehitusjärgus; ka kuuri, aia ja sauna ehitus võtavad veel nii aega kui raha. Oleks vaja välja vahetada üks pere autodest, aga noored otsustasid teisiti: kuurgaraazh tuleb enne ehitada, sest puidu hinnad järjest tõusevad, auto saab sama raha eest kätte ka järgmisel aastal.

Mis tunne on elada päris oma kätega ehitatud kodus?

"Oma tehtud, raske öelda," mõ-

"Elu on elamiseks, ja kui sa ei saa endale lubada seda, mida soovid, siis on viga endas." See on Taimar Jaaska elukreedo. Maja sisetööd materjalide valikust viimistluseni tegid Maris ja Taimar peaasjalikult ise.

MAIDU JAASONI fotod

tiskleb Taimar Jaaska. "Kindel tunne. Teadmine, et kui sa ta kinni oled maksnud, siis vanaduses ei saa keegi välja ajada. Tulevikule mõeldes – pangad on küllaltki vastutulelikud, ei nad tule maja kohe käest võtma, kui peaks ajutisi makseraskusi olema. Pealegi kasvavad praegu palgad kiiremini kui intressid. Enamik noori on ostnud eluaseme laenuga, teisiti ei ole võimalik."

Ei ole tõesti. Hinnad on järjest tõusnud ja raha väärtus ei ole praegu kaugeltki see, mis oli kas või viis aastat tagasi. Seega kaotab ehituseks rahakogumine mõtte, võidki jääda koguma, sest hinnad kaovad eest ära.

Kas kaks aastat tagasi oli viimane hea aeg ehitust alustada? Taimar vastab, et veel eelmisel aastal olid hinnad enam-vähem. Märnatav kallinemine on toimunud viimase aasta jooksul, eriti kalliks on läinud tööjõud.

"Elu on elamiseks, ja kui sa ei saa endale lubada, mida soovid, siis on viga endas. Vaja on tööd teha ja pingutada ning lubada endale seda, mida tahad." See on Taimar Jaaska elukreedo. Mitte ainult sõnades.

Elumaja ehituse ajal muule kui tööle tõesti aega ei jäänud, meenutab Taimar. "Hommikuti enne tööleminekut sai tehtud sisetööd, kas või mõni liist paika pandud. Töölt tulles jälle maja juurde. Rekord oli pool kaks öösel, kui magama sain. Laupäevad-pühapäevad kulusid ka maja juures. Pinge oli peal. 2006. aasta kevad oli pikalt külm, see hooldis vaimu värskena. Juulis tuli pöud ja tööjõudlus oli kui lõigatud. Õnneks oli seda aega enne kolimist vaid paar nädalat."

Teistel noortel, kes ehk tahaksid, aga ei julge nii suurt asja ette võtta, soovib Taimar plaani valmis mõelda ja maja valmimise tähtaja paika panemata jätta. "Kes tõsiselt tahab, võiks asja ette võtta küll. Tähtis on pihtahakkamine."

Naima Navi

Bussiliinist nr 832

Vastavalt majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi teatele suletakse ASi GoBus teenindatav kaugliin nr 832 alates 27. maist 2007. Kuna tegemist on kommertsalustel töötava liiniga, siis pole Põlva Maavalitsusel kahjuks võimalik kohustada ASi GoBus tööd jätkama. Arvestades Laheda Vallavalitsuse taotlust liini jätkata, avab Põlva Maavalitsus alates 28. maist 2007 maakonnaliini nr 66 samal marsruudil ja samadel kellaaegadel. Liini teenindab bussiettevõtte AS Harjumaa Liinid.

Kristina Krantsman, maavanema kohusetäitja

Kaugbussiliini nr 66 sõiduplaan

8.45 Põlva bussijaam
8.46 Võru t
8.48 Rosmamäe
8.49 Rosma kalmistu
8.52 Meemaste
8.54 Luhtsi
8.55 Kööbi
8.57 Sika tee
9 Pragi
9.02 Tilsis
9.04 Leega
9.08 Ridali

9.10 Raiste
9.13 Lapi

9.15 Väimela tee
9.18 Kirumpää

9.20 Võru bussijaam

10.10 Võru bussijaam

10.12 Kirumpää
10.15 Väimela tee
10.17 Lapi
10.20 Raiste

10.22 Ridali
10.25 Leega

10.27 Tilsis
10.30 Mustajõe

10.32 Sikajala
10.34 Puskaru

10.35 Laane
10.37 Kähri küla

10.39 Kiama tee
10.40 Kähri

10.42 Tännassilma
10.45 Põlva bussijaam

Vallavanema veerg

Sirje Tobreluts,
Laheda vallavanem

Me räägime vähe edukast eneseabist...

Aprill on olnud üsna jahe ja tuuline. Mõned vihmasagarad on ka meilt üle käinud. See on aidanud kaasa taimede tärkamisele ja õrn rohelus on ka puudel. Külviaeg on alanud. Haritakse maad ja külvatakse teravilja. Kiiremad aiapidajad on juba varase kartuligi mulda idanema pistnud.

Aprillis sai paika ka uus valitsus ja tööle asus riigikogu. Usun, et koalitsioonilepe on vettpidav ja

regionaalpoliitika jõuab lõpuks maapiirkondadesse. Esimesed muutused puudutavad pensionäre: juulis on loota väikest pensionitõusu.

Sotsiaalministeeriumi esindaja saadetud seaduste ja määruste muudatustega hoiame teid valla lehe kaudu kursis.

Sõites mööda valda ringi, on märgata, kuidas taluhoovides on puud märkamatu riita saanud. Osa puud on veel hunnikus ja osa ootab tegemist. Paljudes kohtades on rehaga ringi käidud ja kevadine suurpuhustus tehtud.

Kahjuks on ka selliseid koduhoove, kus pole märgatud ümbrust korastada. Eks see riiva kõigi, aga eelkõige naabrite silma, kes püüavad oma kodu kauniks muuta. Loodan, et ettevõtjatel, ühistutel ja asutustel jätkub aega ka oma territooriumi heakorrastada ja suvel haljasaladid hooldada. Kaunis ja hooldatud ümbrus on visiitkaardiks kogu ettevõttele.

Hea meel on tõdeda, et on inimesi, kes aitavad vabatahtlikult üldkasutatavaid kohti heakorrastada. Läänud nädalal oli hoogtööpäevak Lahe pargis. Kohalikud noored ja külaelanikud tulid appi parki riisuma ja mõisahoonet korastama. Lausa rõõm on nende inimeste üle, kes lõövad kaasa Lahe ja Roosi küla tegemistes. Nende jaoks on see paik väga oluline: seal on suveõhtuti võimalik palli mängida ja ka jaaniõhtul koos olla.

Koostööd on aidanud luua Lahe raamatukogu juhataja Ainika. Tal on olnud tahet ja energiat külaelu huvitavamaks muuta.

On nii loomulik, et kui oleme teinud heateo, siis tahame saadud rõõmu jagada ja sellest teistelegi teada anda.

Me räägime vähe edukast eneseabist, kuid on tõsi, et aktiivne olles ja end vajalikuna tundes väheneb meis trots ja paraneb enesetunne. Tekib huvi uute tegemiste ja oskuste vastu. Kokkuvõttes paraneb elukvaliteet. Tänu kõigile!

Traditsiooniliselt annab peaminister Andrus Ansip jaanipäeval igale vallale neli mastivimpli (korrastatud kodudele, taludele, tootmishoonele). Osalege julgelt ja andke ka ise teada soovist konkursil osaleda. Eelmisel aastal pälvis "Kauni kodu" tiitli ja vabariigi presidendi tänukirja perekond Hain Mustajõe külast.

Laheda valla heakorradele on mitu suve kaasa aidanud kohalik õpilasmalev. Ka sel suvel pakume 15-20 13-17aastasele noorele võimalust osaleda töö- ja puhkelaagris ehk õpilasmalevas. Noored saavad teha jõukohast tööd (neli tundi päevas) ja aktiivselt puhata. Tööks on enamasti heakorratööd valla parkides jne. Vaba aeg on sisustatud mitmesuguste mängude, isetegevuse ja üritustega. Loodame, et ka noormehed tulevad töölaagrisse.

Laagrisse saab registreeruda Tilsi koolis, selleks tuleb täita ankeet. Tallinna õpilased teevad suuri pingutusi, et laagrisse pääseda. Selleks käisid aktiivsemad ja tragimad õpilased läinud nädalal lumelõrtsise ilmaga maanteeääri koristamas. Meie noortel tuleb vaid tahta ja nad saavadki malevas osaleda.

Loodan, et ka lapsevanemad aitavad laste kümnepäevase laagrikuurandamisele kaasa.

Samuti kutsun asutusi ja ettevõtteid üles noortele jõukohast tööd pakkuma.

Mai teine pühapäev on emadepäev. Loodan, et me oskame oma kallistest emadest ja vanaemadest lugu pidada. Helgemad tunded ja hetked on alati seotud nendega. Pahatihti aga oskame neile tänulikud olla alles tagantjärele.

Soovin kõikidele päikeselist ja sooja kevadet!

Neid, kes tahavad meiega oma rõõmuhetki jagada, ootame endast märku andma. Kõikide telefonikõned, meilid ja kirjad on teretulnud!

Küllap edaspidised tegevusedki näitavad meie jätkusuutlikkust ja tublidust.

Laheda Vallavolikogu 2. mai istungi päevakord:

- Võru valla üldplaneeringu tutvustamine.
- Laheda valla 2007.a I kvartali eelarve tulude ja kulude täitmise aruanne.
- Peremehe ehitise hõivamine.
- Peremehe ehitise hõivamine.
- Detailplaneeringu algatamine.
- Maa sihtotstarbe määramine (Kuuri maaüksus).
- Maa sihtotstarbe määramine (Lemmiku maaüksus).
- Maa sihtotstarbe määramine (Viikingi maaüksus).
- Kanepi, Kõlleste, Laheda, Valgjärve, ja Vastse-Kuuste valla ühise jäätmekava eelnõu arutelu.
- Vallavanema info.

Ülevaade Laheda Vallavolikogu 30. märtsi istungist

1. Audiitori määramine Laheda valla 2006. aasta majandusaruande auditeerimiseks. Laheda Vallavolikogu otsustas hääleteenamusega (poolt 10, vastu ja erapooletuid 0) võtta vastu otsuse nr 7 "Audiitori määramine Laheda valla 2006. a majandusaasta aruande auditeerimiseks". Otsusega määrati audiitoriks OÜ Juristibüroo Fides audiitor Toivo Alajõe.

2. Riigivara tasuta võõrandamine. Laheda Vallavolikogu otsustas hääleteenamusega (poolt 10, vastu ja erapooletuid 0) kinnitada otsuse nr 8 "Riigivara tasuta võõrandamine". Otsusega taotletakse riigi omandis olev kinnistu nimetusega Tilsi Mõis tasuta võõrandamist Laheda vallale omavalitsuse funktsioonide täitmiseks.

3. Vallavolikogu sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni koosseisu kinnitamine. Laheda Vallavolikogu otsustas hääleteenamusega (poolt 1, vastu 6, erapooletuid 2, ei hääletanud A.

Väärsi) mitte kinnitada otsust "Vallavolikogu sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni koosseisu kinnitamine".

4. Katastriüksuse Roosisaare (38501:003:0053) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine. Laheda Vallavolikogu otsustas hääleteenamusega (poolt 10, vastu ja erapooletuid 0) võtta vastu otsuse nr 9 "Katastriüksuse Roosisaare (38501:003:0053) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine".

5. Katastriüksuse Sooääre (38501:004:1363) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine. Laheda Vallavolikogu otsustas hääleteenamusega (poolt 10, vastu ja erapooletuid 0) võtta vastu otsuse nr 10 "Katastriüksuse Sooääre (38501:004:1363) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine".

6. Katastriüksuse Järve (38501:

003:1084) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine. Laheda Vallavolikogu otsustas hääleteenamusega (poolt 10, vastu ja erapooletuid 0) võtta vastu otsuse nr 11 "Katastriüksuse Järve (38501:003:1084) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine".

7. Vallavanema info. Kersti Käis edastas alljärgneva: algas valla teede hõõveldamine; Rivo Vähi taotlus toetada motosportdiga tegelemist (volikogu on seisukohal, et võimaluse korral võiks toetada); päästemeti taotlus toetada päästemeti loomingu konkursi Põlvamaal (volikogu teeb ettepaneku toetada taotlust 500 krooniga); Tilsi sotsiaalaja ehituse hetkeseis; ASi Kagu Eesti Jäätmekeskus aktsionäride leping (lepingu teesid); MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu üldkoosoleku otsusest; valmimas on staadioni projekt; lisaraha taotlus 2008. aastaks staadioni ehituseks.

Kersti Käis, vallasekretäri kt

Muudatused toetuste maksmises

Suurperede toetus

Toimetulekutoetust saavatele kolme- ja enamalapselistele peredele makstakse selle aasta esimese poole jooksul lisaks kõrgemale toimetulekutoetusele ka kvartalitoetust.

1. juulist kvartalitoetus kaob, see asendatakse suurema lapsetoetusega.

Eesti Lasterikaste Perede Liidu presidendi Kalmer Hüti sõnul on 1. juulist aset leidvad seadusemuudatused Eesti Lasterikaste Perede Liiduga läbi arutatud.

„Meeldib, et igakuine lapsetoetus tõuseb 900 kroonile alates kolmandast lapsest. Samas oleks võinud säilida ka kvartalitoetus, kuid kuna raha hulk on piiratud, siis olime nõus loobuma kvartalitoetusest suurema igakuise toetuse kasuks,“ ütles Hütt. „Kui aga riik soovib peredesse rohkem lapsi, siis tuleks kindlasti lähitulevikus leida lisasummasid, et toetada lastega peresid,“ lisas ta.

Sissetuleku suurenemise põhjus on eri aegadel jõustuvad seadusemuudatused: lapsetoetuse tõstmine, toimetulekupiiri ja toimetulekutoetuse tõusmine ning kvartalitoetuse kadumine.

Lapsetoetust tõstetakse 1. juulist

alates pere kolmandast lapsest 900 kroonini. Samal ajal lõpetatakse kolme- ja enamalapselise pere toetuse ehk kvartalitoetuse maksmine. Suurenenud lapsetoetusega võivad komelapselised pered 300 krooni, neljalapselised pered 600 krooni, viielapselised pered 1050 krooni ja kuuelapselised pered 1500 krooni kuus.

Samas tõusis 1. jaanuarist toimetulekupiir 900 kroonini. Kvartalitoetusi makstakse toimetulekutoetustele lisaks, seda ei arvestata toimetulekutoetuse arvutamisel sissetulekuna. Seega saavad toimetulekuraskustes suured pered sel aastal kahel korral (märtsis ja juunis) nii toimetulekutoetust uue piiri järgi kui ka kvartalitoetust.

See tähendab, et kui praegu saab osa suurtest peredest kvartalitoetusele lisaks toimetulekutoetust, siis alates juulist saavad nad suuremat lapsetoetust, mida arvestatakse toimetulekutoetuse saamisel sissetulekuna. Seega on võimalik, et mõned suured pered langevad toimetulekutoetuse ehk sotsiaalabi saajate hulgast välja.

Lapsetoetus

Lapsetoetust makstakse lapse

16aastaseks saamiseni või kui laps jätkab õpinguid päevases õppevormis või meditsiinilistel näidustustel mõnes muus õppevormis kuni 19aastaseks saamiseni või 19aastaseks saamisel õppeaasta lõpuni.

Toimetulekutoetus

Toimetulekutoetuse määramise ja maksmise aluses on toimetulekupiiri, mille ulatuses tagab riik toimetulekutoetuse sissetuleku. Alates sellest aastast on toimetulekupiiri suuruseks perekonna esimese liikme kohta 900 krooni. Iga järgneva pere liikme toimetulekupiir on 80 protsenti esimese pere liikme toimetulekupiiri suuruselt.

Kvartalitoetus

Kvartalitoetust makstakse kolme- ja enamalapselistele peredele. Kvartalitoetuse suuruse kolmelapseliste peredele on 300 krooni kvartalis ehk 100 krooni kuus lapse kohta. Kvartalitoetus nelja- ja enamalapselistele peredele on 450 krooni kvartalis ehk 150 krooni kuus lapse kohta.

Eli Lilles,

sotsiaalministeeriumi pressiesindaja

Konkurss „Kaunis Eesti kodu 2007“

Peaminister Andrus Ansip annab Vabariigi Valitsuse nimel Eesti rahvusvärvides mastivimpli üksikisikule, perekonnale, organisatsioonile või kogukonnale tunnustuseks eeskujuliku ja silmapaistva töö eest koduümbruse heakorrastamisel ning kaunistamisel käesoleva aasta võidupühaks. Mastivimpliga koos saab autasustatu tänukirja.

Omavalitsused esitavad mastivimplite saajaks igauks kuni neli kandidaati (sh linnakodud, maakodud/talud, suvilad, korterelamud, tootmistalud, ühiskondlikud hooned jne) maakondade kodukaunistamise komisjonidele hiljemalt 7. maiks. Esitada võib viimase viie aasta jooksul mastivimpliga tunnustamata kandidaate.

Peaministri annetatav rahvusvärvides vimpel antakse autasustatutele

kätte vallas või linnas toimuval avalikul pidulikul üritusel. Autasustamisüritus korraldatakse soovitatavalt võidupüha või taasiseseisvumispäeva paiku.

Jätkuvad ka üleriigiline konkurss „Kaunis Eesti kodu“ ja konkurss „Kauneim Eesti omavalitsus“. Konkursi võitjaid autasustatakse tänavaugustis Jõgevamaal toimuval vabariigi presidendi vastuvõtul. Autasustatakse iga maakonna ja suurema linna konkursside nelja võitjat ning iga maakonna üht omavalitsust.

Iga omavalitsus võib esitada kuni kaks kandidaati kodude/maakodude/talude, tootmistalude, suvekodude, ühiskondlike või tootmishoonete, koolide ja külade hulgast. Soovitav on esitada omavalitsuse konkursil silma paistnud kandidaate.

Maakondlik komisjon vaatab kõik konkursile esitatud kodud üle. Lisaks eelnimetatutele on võimalik esitada maakonnast konkursile üks silmapaistev spordirajatis ja üks heakorrastatud tööstusmaastik. Kui on väärilisi kandidaate, valib maakondlik komisjon kummastki kategooriast ühe ja esitab selle vabariigi presidendile autasustamiseks.

Selleks tuleb esitada hiljemalt 29. maiks omapoolsed kandidaadid. Esildised peavad sisaldama objekti lühiseldoomustust, omanike andmeid: nime/nimesid, täpset postiaadressi koos indeksiga, talu või asutuse nime ja telefoni. Kui on tegemist juriidilise isikuga, märgitakse nii juriidiline nimi kui ka esindaja nimi.

Laheda Vallavalitsus

Kuidas me lastega tervisenädalat pidasime

16.-20. aprillini oli Muumioru lasteaia tervisenädal. See ei tähenda midugi seda, et me lastega oleksime hirmus haiged olnud ja peotäite viisi tablette neelanud. Meie lasteaia lapsed on terved, neil silmad säravad ja põsed punetavad.

Esmaspäeval tegime lastega mängult toidupüramiidi. Moodustasime lastest kolm meeskonda. Esimene grupp otsis ja lõi välja näidised toiduainetest, mida tuleks süüa iga söögikorra ajal. Teine meeskond leidis toiduained, mida peaks sööma mõõdukalt, ning kolmas rühm otsis välja toiduained, mida tuleks võimalikult vähe tarbida. Tööülesanded lahendati probleemideta: kes lõi, kes kleepis

ja kes vaatas, et kõik ikka ilusti tööd teeksid.

Teisipäeval käisime kogu rühmaga Mammaste terviserajal kevadkondi tegemas. Radasid oli valida päris mitu: olid 10 km, 5 km ja 2 km pikkune rada. Pidasime plaani ja leidsime, et prooviks esialgu 2 km pikkust rada. Ehk kunagi hiljem võtame ette pikema retke.

Ilm oli suurepärase ja lapsed nautisid kätteantud vabadust. Rada polnud igav rahulikult looklev teekene, vaid koosnes rohketest mägedest, orgudest ja käänakutest. Künkalt korjasime kaasa sinililli, et kevad ka oma rühmatuppa tuua. Lapsed said hea suutäie naerda, kui õpetaja Ave sipelgapessa astus

ja sellest ise kohe arugi ei saanud. Ai kui valusasti need hammustasid!

Lasteaeda tagasi jõudnud, kadus söök laste kõhtu kui nõiaväel ja puhketunnil ei oleks isegi kahurvägi neid üles ajanud.

Tervisenädala lõpuks leidsime lastega, et terve laps on see laps, kes peab lugu puhtusest, sööb tervislikku toitu, teeb sporti, puhkab ja on rõõmsa meelega. Vahel sööb ikka kommi ka.

Tervisenädala lõpetas ujumine Põlva spordimajas ja nüüd võib küll öelda, et Muumioru lapsed on väga terviseteadlikud.

Ave Rammo,
Muumioru õpetaja

* Lasteaia emadepäeva pidu toimub 10. mail kell 15 maanteemuuseumis.

* Lasteaia lõpupidu toimub 30. mail kell 17.

* Lasteaed on suvepuhkusel 25. juunist kuni 5. augustini. Nendelt, kes soovivad panna oma lapse lasteaeda 1. augustist, ootame sooviavaldusi. Vajaduse korral avame siis valverühma.

Et meremeheks saada, tuleb õppida matemaatikat ja astronoomiat

11. aprillil oli Vana-Koiola kooli õpilastel ja õpetajatel võimalus külastada Käsmu poolsaarel asuvat meremuuseumi.

Meremeestele on koolis tähtsaimateks õppeaineteks matemaatika ja astronoomia. Matemaatika selleks, et arvutada kokku meremiile, ning astronoomia selleks, et osata taeva järgi õigesse kohta sõita. Metsas matkal olles räägiti, kui vajalik on looduses silmad-kõrvad lahti hoida. Kui oled metsas eksinud, siis pane tähele, mis suunas neevad metsasihid. Tavaliselt on need tehtud põhja-lõuna või idalääne suunas. Ka päikest on tähtis jälgida. Keskpäeval on see lõunas. Nende loodusmärkide järgi on või-

malik leida õige suund.

Keset merd nägime Kuradisaart. Selleks et saarel ka kuradeid näha, tuleks vähemalt pool tundi pea allpidi seista. Meil kellelgi ei õnnestunud saarel kuradeid näha, küll aga nägime ujumas kühmnokkluiki. Rannas leidus palju agar-agarit, millest tehakse marmelaadi ning millega toidetakse ka loomi.

Õnnekivi hunnikusse sai iga laps visata oma õnnekivi. Kui kivi jääb hunniku tippu, siis läheb soov kohe täide. Mida rohkem kivi allapoole kukub, seda kauem võtab soovi täitumine aega.

Pärast mõnusat matka mere ääres ning muuseumikülastust pakuti kõigile maitsvat karukellasuppi.

Lõpetuseks sai iga laps värvida kipskujukese ning meisterdada vile-nööri.

Tagasiteel tekkis mõte, et võiks läbi käia ka Elistvere loomapargist. Kuigi park oli meie kohale jõudmise ajaks juba suletud, ootas meid loomapargi juhataja, kes tegi meile huvitava ekskursiooni.

Õppereis Käsmu poolsaarele sai teoks tänu keskkonnainvesteeringute keskuse rahastatud projektile. Projekti käigus külastatakse veel maikuu Sagadi looduskooli, metsamuuseumi, mõisat ja Oandu matkarada ning juunis Karula rahvusparki ja Taevaskoda.

Siret Lillemäe,
Vana-Koiola kooli juhataja

Sõnameistrite zhanripäev Vana-Koiolas

Pisut maagilise taustaga aprillikuu päeval ehk kolmeteiskümnendal ja reedel toimus Vana-Koiola kultuurimajas Põlva maakonna sõnameistrite zhanripäev. Juba traditsiooniks saanud ettevõtmine on varematal aastatel toimunud Põlgaste kultuurimajas ning selle eestvedajaks on olnud kultuuritöötaja Asta Puru. Seekord sai teatempeluga korraldamiseks Vana-Koiola kultuurimaja.

Osavõtjaid oli Krootuselt, Kanepist, Põlgastest ja Vana-Koiolast - kokku 17 sõnameistrit. Neist üksikesinejatena astusid üles kolm sõnakunstnikku, ülejäänud osalesid estraaditruppides. Esinejaid hindas zhürii koosseisus Heino Seljamaa (näitleja Tallinnast), Milvi Alvela (sõnameister Rõugest) ja Krista Kütt (Parksepa keskkooli huvijuht).

Humoorikas õhtu algas Heino Seljamaa tervituse ja sõbralikult toetava sissejuhatusega. Zhürii eesmärk polnud karmilt hinnata, vaid kõiki osalejaid innustada ja parimaid tunnustada. Julgust andis ka mõte, et kõik apsud võib ajada erilise kuupäeva kaela.

Õhtu kulges lõbusalt, nalja oli nabani. Esimestena astusid üles üksikesinejad, siis trupid. Kuulsime anekdoote, naljandeid, nägime sketshe ja lühinäidendeid. Publiku reaktsiooni järgi võis aimata, kelle esinemine rohkem muljet avaldas.

Inspektor Tibuke (Sirje Tobreluts) ja migrantist töömees (Jaan Rammul) valmistuvad lava taga Andrus Kivirähu lühietenduseks "Wremja".

MEELIS MAARI foto

Ka apsakad ei jäänud tulemata. Näiteks kukkusid allakirjutatul etenduse ajal eest ära kleebitud vuntsid, seda polnud varem juhtunud. Pealtvaatajate arvates oli see lõbus situatsioonikoomika, mis lisas asjale vürtsi.

Zhürii polnud kiidusõnadega kitsi ning tänas südamest kõiki vapraid osalejaid. Heino Seljamaa rõhutas mõtet, et iga anekdoodi-vestja ei ole veel sõnameister. Meistriks tuleb õppida ning selleks peab ka eeldusi ja annet olema. Sa-

mas nentis ta, et selle ürituse eesmärk ei ole professionaalsust taga ajada, vaid isetegevusest rõõmu tunda ja igapäevased argimured eemale peletada. Ta innustas kõiki sõnameistreid ja truppe tööd jätkama.

Zhürii preemiad jagunesid järgmiselt: parimad osatäitjad estraaditruppides olid Ilme Oina Krootuselt ning Toomas Vestla ja Andres Määr Vana-Koiolast, parim naissõnameister Laine Laan Kanepist, parim meessõnameister Jüri Läll Põlgastest.

Peapreemiaid oli kaks: maakonna parim sõnameister ja parim estraaditrupp. Neist esimese pälvits Laine Laan Kanepist ning teise Vana-Koiola estraaditrupp "Kolm blondiini" (Toomas Vestla, Jaan Rammul ja Andres Määr, juhendaja Maret Melts). Ka publikupreemia läks "blondiinidele". Parimaid premeeriti auhindadega ning kõik osalejad said tänukirja.

Õhtu jätkus seltskondlikult. Nüüd oli zhüriiliikmete kord rahvast naerutada. Üles astusid Heino Seljamaa ja tema nukk Concordia ning Rõuge naljanaised Tilde ja Roosi. Sekka sai ansambli Hoia ja Keela saatel tantsu lüüa.

Zhanripäeva korraldamist toetasid SA Põlvamaa Kultuur, kultuurkapitali Põlvamaa ekspertgrupp ja Laheda vallavalitsus. Tänu teile!

Andres Määr,
Laheda valla kultuurikorraldaja

Muumioru lasteaia Ökokrati keskkonnanädala kava 7. - 11. maini

Eesmärgid:

- Lapsed saavad teadmisi metsast ja sellest, kes seal elavad.
- Lapsed õpivad loodusesse hoolivalt suhtuma.
- Lapsed saavad tutvuda metsaga lähemalt, õppida tundma puid, põõsaid, taimi, linde ja loomi.
- Lapsed meisterdavad metsast kaostatoodud materjalist esemeid.
- Koostöös peredega valmib plakat "Mida mets meile annab".

7. mai

Keskkonnanädala "Mets õpetab" avamine.

Plakativõistlus "Mida mets meile annab", üritusele oodatakse ka lastevanemaid.

Töö tegevuskeskustes (Kelle koduks on mets? Erinevad taimeliigid. Slaidide vaatamine arvatist.)

8. mai

Õppekäik Ilumetsa metskonda. Loodusliku materjali kogumine meisterdamiseks.

9. mai

Õuesõpe. Metsast kogutud materjalist meisterdamine.

10. mai

Õppekäik parki. Pargipuude eristamine tüvede järgi. Puude mõõtmine ja võrdlemine. Liikumismäng "Kallista puud!".

Nädala kokkuvõte ja plakativõistluse auhindade kätteandmine emadepäeva peol maanteemuuseumis. Viktoriin "Mida mets meile õpetas" Üritusele oodatakse lastevanemaid!

11. mai

Puude istutamine lasteaia õuealale.

Anne Pugast, Muumioru lasteaia juhataja

Tegemistest Lahe raamatukogus

30. aprillil valmistasime looduslikest vahenditest kevadkompositsioone. Huvi oli väga suur ja osavõtjaid oli lasteaialastest eakate inimesteni. Ühesõnaga, selliseid üritusi võiks veel toimuda. Suur tänu Anne Pugastile, kes tuli oma vabast ajast meid juhendama.

Põhieesmärgiks on aprilli ja mai jooksul Lahe mõisapargi korrastamine. Aitäh kõigile, kes on leidnud aega, et oma elukeskkonda kaunimaks muuta. Ootan kõiki huvilisi ka 5. mail kell 11 koristamistöõdele. Võtke kaasa oma reha!

7.-18. maini on Lahe raamatukogu suletud, sest olen koolis.

23. mai kell 17 on raamatukogus koosolek. Ootan kõiki Lahe, Roosi ja Mustajõe küla elanikke raamatukokku. Mõelge, kuidas küla edasist arengut näha tahaksite ja milliseid üritusi võiks siin korraldada. Kellele koosoleku aeg ei sobi, võite oma ettepanekud ja küsimused ka raamatukogus käies esitada.

Soovin kõigile kaunist kevade jätku ja päikest südamesse!

Ainika Mägi,
Lahe raamatukogu juhataja

Kiri

Elust valla ääremaal

Valla lehes on ikka kutsutud koostööd tegema, eks siis peab ka Lahe kandi elust kirjutama. Üks viimase aja paremaid muutusi on see, et Lahe raamatukokku on tulnud tööle noor juhataja Ainika Mägi. Raamatukogus kasvab väga palju lilli. Taimed muudavad ruumi alati hubasemaks ning nii võib mõnikord väga pikalt istuma ja lugema jääda. Huvilisi jätkub raamatukokku kogu päevaks.

Ainika Mägi on tõeline pärl: ta oskab noori igasugustesse põnevatesse tegemistesse haarata. Jõuludeks valmistati ise kaarte ja kingiti külaelanikele. Süüdati advendiküünlad ja kaunistati õues kuusk, viidi metsa loomadele süüa. Peeti vastlapäeva. Lahel korraldatakse pidusid ja hea on õhtulgi majas valgust näha.

Tilsi lasteaia juhataja Anne õpetas lihtsate vahenditega ilusaid punutisi tegema ja mune värvima. Huvitavaid tegemisi on olnud rohkem, kui siin loetletud.

Alates märtsist on noored usinalt parki koristanud. Paraku on inimesi, kes teiste tööd ei hinda. Parki koristati ka eelmisel kevadel, ometi on see talve jooksul prügimäe väljanägemise saanud. Ka Lahel on inimesi, kes pargist noori okaspuid välja kaevavad, et need oma maale istutada. Kahjuks ei ole prügil nime küljes, ei tea, kellest see maha jäi, aga puude uus kasvukoht on küll teada.

Ääremaaks võib Lahe kanti pida-

da bussiliikluse pärast. Põlvasse läheb buss hommikul kell 7, teine võimalus avaneb Kanepi kaudu tund aega hiljem ning praegu saab veel sõita ka 10.20 bussiga. Väga kiirustades saaks Põlvast tagasi kella 10 ajal, järgmine buss tuleb õhtul kell 17.15. Alates mai lõpust ei lähe kella 9.05 ajal bussi Võrru, seega kaob ka 10.20 Põlvasse sõitmise võimalus.

Võru poole lähevad bussid kell 10.30 ja 12.15, tagasi tuleb ainuke buss kell 18.45. Meilt on alati käidud rohkem Võrru kui Põlvasse. Võru eeliseks on taluturg, kust saab soodsalt toiduvarusid osta, rääkimata teistest kauplustest.

Kui veidi arvutada, tuleb Lahe inimesel Põlvas kaheksa tundi ja Võrus seitse tundi kulutada. Bussi-jaamades tühjalt istunud tunde saaks kodus tunduvalt otstarbekamalt kasutada. Kõigil ei ole autot ja alati ei saakski autoga minna. Liikumine oleks lihtsam, kui Põlvast kell 13.50 väljuv buss sõidaks Ridalini kordki nädalas, näiteks kolmapäeval. Ka Võrust oleks hea tahtmise juures võimalik organiseerida ühe bussi Ridalisse sõitma, ütleme reedel kella 15 paiku.

Ehk me peakski hoopis Võrumaale kuuluma, sest Võru poolt tulles näeme Laheda valla silti mõned meetrid enne Põlvamaa piiritähist.

Ääremaalane

Sündinud

2. aprillil 2007 sündis **Hannali Raudsepp**6. aprillil 2007 sündis **Desiree Kostõgov***Palju õnne vanematele!*

Õnnitleme!

Aastad küll lähevad, noorus las jääb, siis kaunina näib iga sünnipäev!

MAI

HILJA VÄÄRSI 88
 LINDA-ARMILDA KAHA 85
 HELLA JÄRVERE 82
 LINDA JAASKA 80
 NIKOLAI AFANASJEV 79
 VEERA ASI 76
 HELDUR TINT 74
 SALME SAMMAS 74
 KALJU PRAGI 73
 LEO PECHTER 73
 SENNI TARUM 73
 MEETA JÄRG 72
 MARI VESTLA 71
 EINO KÄGO 69
 ENN VANA 68
 VAIKE KOORT 68
 JAAK KIVIMÄE 66
 TEESI ARAKAS 66
 LINDA VANA 66
 LIIVI KÄNGSEPP 65
 LIIVIA MUSTING 65
 MAIE LAURITS 61
 KALEV HALLIK 60

Mälestame

Koidula Raudsepp 09.02.1930 - 22.04.2007

Teated

Hea vallaelanik! Laheda valla kodulehel www.laheda.ee on võimalik tutvuda Kanepi, Kõlleste, Laheda, Valgjärve ja Vastse-Kuuste valla ühise jäätmekavaga 2007-2011. Ootame ka teie ettepanekuid!

***

Lahel tegutseb väike kodutütarde ja noorkotkaste rühm. Kui on veel huvilisi, kes soovivad rühma astuda, siis oodatud on kõik 7-17 aasta vanused noored. Toimub palju põnevaid üritusi ja laagreid. Näiteks läheme mai lõpus ekskursioonile Tapa väljaõppekeskuse ja Rakvere linnust vaatama. Infot saab ikka Lahe raamatukogust.

Kultuuriteated

30. aprillil kell 22 Tilsi põhikooli saalis volbripidu ansambliga Hellad Velled. Nõidade öödisko. Nõiamängud. Pilet 65 kr, nõidadele 35 kr.

5. mail kell 15 Tilsi põhikooli saalis Laheda valla kolmas laulu- ja tantsupäev. Kell 21 pidu ansambliga Nightlight Duo. Pilet 60 kr, laulupäeva kupongiga 40 kr.

11. mail kell 10 Tilsi põhikoolis emadepäeva kontsert ja kohvilaud.

11. mail kell 19.30 Vana-Koiola kultuurimajas emadepäeva kontsert. Kell 21 pidu ansambliga Mix Mitte. Pilet 50 kr.

Tilsi põhikooli 9. klassi lõpupidu toimub laupäeval, 16. juunil kell 18.

Kuulutused

Müüa seemne- ja toidukartuleid "Maret" ja "Latona". Vajaduse korral ka koju viimise võimalus. Helista tel 524 5118 või 505 0993 (Rein Tobreluts).

Laheda Valla Sõnumid

Väljaandja: Laheda vallavalitsus ja volikogu

Põlvamaa, Tilsi side 63001, Tilsi küla

Tel 792 9380, e-post: laheda@hot.ee

Toimetaja: Naima Navi Küljendus: AS Võru Teataja Trükk: AS Võru Täht Ilmub kuu viimasel reedel.

SIRET LILLEMÄE foto

Iga samm liikumist loeb!

20. aprillil kogunes ligi poolsada inimest Vana-Koiola kooli juurde, et võtta osa Vana-Koiola kooli ning MTÜ Laheda Valla Team korraldatavast jüripäeva jooksust.

Jooksul osalejate ette astusid avasõnu ütleva Vana-Koiola kooli juhataja Siret Lillemäe ning tema kõrval ratsutas uhke hobusega Maiu Rõbakov.

Soojendusjooksu viis läbi Põlva spordikooli direktor Taima Nurm. Tema juhendusel harjutati ka kepikõndi.

Meie suured tänud sponsoritele: kohaliku omaalgatuse programm, MTÜ Laheda Valla Team, Vana-Koiola kool, Laheda vallavalitsus, Põlva spordikool, OÜ Matkajuht, OÜ Seiklusretked, Maraton Spordikaubad, AS Kalevite Kodu.

Jüripäeva jooksu tulemused

Kuni 9aastased tüdrukud: 1. Sille Pragi, 2. Birgit Vana, 3. Mari-Liis Kõiv
 Kuni 9aastased poisid: 1. Egert Aalde, 2. Silver Schmeiman, 3. Enn-Erik Tasso
 10-13aastased neiu: 1. Eleriin Aalde, 2. Inge-Marit Tigas, 3. Pilleriin Masing
 10-13aastased noormehed: 1. Rain Kikkas, 2. Siim Pragi, 3. Reio Pütt
 14a ja vanemad naised: 1. Riina Masing, 2. Marget Urb, 3. Signe Tigas
 14a ja vanemad mehed: 1. Kaupo Sabre, 2. Raiko Kiudmaa, 3. Erlend Aalde

Peale sponsorite tahame tänada Maiu Rõbakovi, kes koos oma ilusa hobusega aitas jooksu huvitava-maks muuta, Põlva politseinikke turvalisuse tagamise eest ning Pilvi Liivamäge abi eest korraldamisel, Ilo Suurmetsa, Levo Tohvat ning Aivo Rikkat meeldiva koostöö eest. Aitäh kõigile, kes andsid oma panuse jüripäeva jooksu korraldamisse!

Pärast jooksu toimusid teatevõistlused.

Eks võistlustel ole ikka nii, et kõik ei saa võita. Meie jooksul aga kaotajaid polnud, sest eesmärk oli teha midagi head oma tervisele. Jooks toimus südamedala raames, mille motoks oli "Ära peta oma keha. Liikumine on inimese parim sõber".

Iga samm loeb - see tähendab, et iga samm, mis me teeme, on hea meie südamele.

Siret Lillemäe, Vana-Koiola kooli juhataja

Malemäng toetab lapse õppimist koolis

Üheks laste vaimsete võimete arendamise võimaluseks on kabe- ja malemäng. Kui kabemänguuskused saab laps juba varakult selgeks, siis malemängu õpe peab algama oskaja inimese või maletreeneri juhendamisel.

Mäng ergutab lapse fantaasiat, õpetab ebestandardset, julget ning laiahaardelist mõtlemist. Nupudki on ruumiliselt erikujulised ja huvipakkuvad.

Male ja matemaatika lähedust on märganud paljud õpetlased. Ruut, kolmnurk, nurk, liikumistrajektor, horisontaal, vertikaal, diagonaal - kõik need mõisted on matemaatika kooliprogrammis. Peale selle võib malega ühiseid jooni leida peast-arvutamises, loogikas, geomeetrias ja algebras.

Male näitel võib lammutada stereotüüpset mõtteviisi ning näidata erinevate geomeetriaalsete ideede võimalikkust. Kõike seda arvestades on selge, et male ühendab endas nii reaali- kui ka humanitaarset. Lingvistikat ja malet ühendab loogika.

Tihti on arutletud malemängu staatuse üle: on see sport või meelelahutus? Males peetakse võistlust ja see on üks kindel spordi tunnus. Iga partii on kordumatu ja keeruline ülesannete kogu.

Mängu eesmärk on vastase kuninga matistamine, st tuleb saavutada seis, milles vastase kuningal pole võimalik tulest vabaneda. Kui

Välkmales viigistas Olev Veberson (paremal) Viktor Kassiga.

RAIDO KALJULA foto

kumbki mängija ei suuda vastast matistada, lõpeb partii viigiga. Mängureeglid on mõelnud välja targad inimesed ning neid tuleb järgida kõigil võistlejail, kuid võistlussüsteemi on võimalik muuta.

Tilsi põhikooli õpilased registreerisid ajasid nii kabe- kui ka malemängu. Simultaani andis Põlvamaa maleklubi eestvedaja Viktor Kass. Suurem osa kooliperest võttis kas kabe- või malelaua taga koha sisse. Õpilaste pooltel oli ka võitjaid (mitte vähe), kuigi tulemusest olulisem oli mängu õppimine.

Võitjatena väljusid kabelahingust Heleri Mets, Kaisa Moks, Kerli Tähe, Evi Leet, Mait Sakkos, Egert Hõim, Andero Randoja, Aivo Blohin, Mergit Marjapu, Lili Poslina,

Kaili Keel, Teet Muiste, Taavi Rohtla, Denes Ivanov, Maikel Liiv, Mart Taur, Marko Hurt, Kuido Kuur, Vahur Sakkos, Marek Tigas, Kaimar Teplenkov, Marko Ootsing ja Janar Säinas.

Meie kooli tublimad maletajad on Rauno ja Rando Veberson, Jari Sala, Mirko Hurt, Kristel Külaots ja Kati Saarepuu.

Kõigile vaatamisväärselt välkmalet pakkus ning viigistas Viktor Kassiga meie matemaatika- ja füüsikaõpetaja Olev Veberson.

Päev täitis oma eesmärgi kuhjaga. Kui lapsed saaksid ka kodus malet mängida, muutuks nii mõnigi õppetükk neile lihtsamaks.

Reet Külaots, Tilsi põhikooli huvijuht